

פליקס ק. מאייר-דיטרלה
דן פרושי

**תנאים מוקדמים להטלת עיקול
ובקשת עיקול -
רשימת תיוג (Checklist)**

I. הכנת העיקול

א. הליך עיקול: סקירה ומהלך

העיקול¹ הינה צעד מידי הננקט כצעד ביניים, ללא שמיעת דבריו של החייב, אשר נגדו הוטל עיקול². בית המשפט המופקד על העיקול אינו נותן כל פסק דין, אלא מאשר את העיקול באמצעות צו עיקול, אשר מופנה אל לשכת ההוצאה לפועל (סעיף 274 בחוק SchKG), ובעקבות זאת מבצעת לשכת ההוצאה לפועל את העיקול ומקפיאה נכסים של החייב, אשר נגדו הוטל עיקול (סעיף 275 בחוק SchKG). לשכת ההוצאה לפועל מיישמת בזאת את ההסדרים בנוגע לעיקול, בשינויים המחויבים (סעיף 275 בחוק SchKG).

החייב, אשר נגדו הוטל עיקול, יכול להתגונן באמצעות התנגדות לעיקול (סעיף 278 פסקה 1 בחוק SchKG), המכוונת נגד אישור העיקול שעליו הורה בית המשפט. אם מהותו של צו העיקול נקבעת כתקפה באופן סופי ומוחלט, מסתיים הליך אישור העיקול.

אם החייב, אשר נגדו הוטל עיקול, רוצה להתגונן מפני אכיפתו של העיקול על ידי לשכת ההוצאה לפועל, הדבר מתבצע באמצעות ערעור בהתאם לדיני ההוצאה לפועל (סעיף 17 ואילך בחוק SchKG, הליך ביצוע עיקול)³.

חובה לפתוח בהליך משפטי בנוגע לעיקול מאושר תוך זמן קצר (10 ימים) (סעיף 279

תוכן העניינים

I.	הכנת העיקול
א.	הליך עיקול: סקירה ומהלך
ב.	תנאים מוקדמים פורמאליים
1.	סמכות שיפוט מקומית
2.	סמכות שיפוט עניינית
3.	הסמכות לתת צווי עיקול בכל רחבי שוויץ
4.	תנאים מוקדמים נוספים לצורך ההליך
ג.	תנאים מוקדמים מהותיים
1.	העלאת דרישת עיקול
2.	סיבת העיקול
3.	נכסיו של החייב
4.	ראיות לכאורה
ד.	נושאים נוספים הנוגעים לעיקול
1.	ערבות לעיקול
2.	הכללתם של צדדים שלישיים
3.	בסיסים משפטיים אחרים לעיקולים
ה.	אכיפת עיקול
ו.	כתב מגן
II.	בקשת עיקול
א.	בקשת עיקול בהתאם לחוק הפדרלי בדבר גביית חובות בדרך של אכיפה משפטית ופשיטות רגל [SchKG]
ב.	בקשת עיקול בכפוף לאמנת לוגאנו [LugÜ]
ג.	בקשת עיקול בהתאם למשפט הבינלאומי הפרטי
ד.	בקשת עיקול הנסמכת על פסקי בוררות
ה.	הליכים
III.	חובות זהירות החלות על עורכי הדין
א.	תנאים מוקדמים לעיקול, הליכים
ב.	חובת מימוש ההליך המשפטי
ג.	הסיכון בפיצויים
ד.	הוצאות, פיצוי
ה.	פסקי דין שוויצריים אכיפים

הישמות, כמו גם את החלטות בתי המשפט בדיני העיקולים. מדובר בזאת במסד נתונים של ידע מקצועי גרידא.

² פסיקת בית המשפט הפדראלי: BGE 133 III 589; התוצאה מכך הינה שתקופות הפגרה של בית המשפט אינן תקפות בזאת (סעיף 145, פסיקה 2, סעיף קטן b, סדר הדין האזרחי [ZPO]; סעיף 46, פסיקה 2 בחוק בדבר בית המשפט הפדראלי [BGG]), וכן שהנימוקים לערעור בהליך המתנהל בפני בית המשפט הפדראלי מוגבלים לפגיעה בזכויות חוקתיות (סעיף 98 BGG).

³ בהליך הערעור בהתאם לחוק SchKG, אשר מתנהל בפני בית המשפט הפדראלי, נימוקים לערעורים אינם מוגבלים (Pra 2011, No. 86 = BGER, 5A_672/2010, 17.1.2011).

(הערת המתרגמת: Pra = הפרקטיקה של בית המשפט הפדראלי, BGER = אוסף החלטות של בית המשפט הפדראלי)

פליקס ק. מאייר-דיטרלה, בעל תואר בוגר במשפטים, עורך דין, חברת וישר - חברת מניות, ציריך.

חיבור זה מבוסס על הרצאה, אשר המחבר ערך ב-22 ביוני 2017 ביום עיון של המכון למשפטנות ולפרקטיקה משפטית באוניברסיטת סנקט גאלן (IRP-HSG) בנושא "העיקול ואמצעים אחרים להמצאת בטוחה". - רשימת תיוג (Check List) אמורה לספק למי שמבקש לקבל ייעוץ משפטי סקירה מהירה אודות מכלול הנושאים. ואולם, היא לא משחררת אותו מחקירה מעמיקה בנקודות הפרטניות הספציפיות, ובפרט מעיון בספרות המתמחה בנושא.

¹ <www.attachment.ch> / <www.arrestpraxis.ch> מציג סקירה מקיפה אודות הספרות, הנורמות המשפטיות

היידוע של החייב שהינו צד שלישי (בנק) נוצרת רם עם חלוף פרק הזמן המיועד להגשת התנגדות - במקרה שהחייב, אשר נגדו הוטל עיקול, העלה התנגדות לעיקול - עם כניסתה של ההחלטה הרשמית בעניין ההתנגדות לתוקף סופי ומוחלט.⁸

ב. תנאים מוקדמים פורמאליים

1. סמכות שיפוט מקומית

בעל סמכות שיפוט מקומית לעניין אישור העיקול הינו בית המשפט במקום ביצוע הגבייה מהחייב (סעיף 46 ואילך בחוק SchKG), או במקום הימצאותם של הנכסים (סעיף 272 פסקה 1 בחוק SchKG)⁹. מקום הימצאותם של הנכסים נשפט ומוערך בהתאם להוראות בדבר העיקול (סעיף 275 בחוק SchKG)¹⁰.

אפשרות בחירה זו מתירה שיקולים טקטיים בעת בחירת מקום השיפוט לעניין העיקול (למשל חייב אשר מקום מושבו הינו בציריך, ואשר בית הנופש שלו הינו בקנטון טיצ'ינו; בחירת בית המשפט וגם של השפה).

2. סמכות שיפוט עניינית

בית המשפט הממלכתי בהתאם לדין של הקנטון מוסמך לעניין אישור העיקול (סעיף 24 ג) בחוק בדבר ארגון בתי המשפט והרשויות בהליך האזרחי והפלילי [GOG]/ציריך: בית דין עם שופט אחד ויחיד), אבל לא בית משפט לעניינים מסחריים¹¹. בית דין לבוררות איננו מוסמך לתת צו עיקול.

3. הסמכות לתת צווי עיקול בכל רחבי שוויץ

בית המשפט בעל סמכות השיפוט המקומית והעניינית בנוגע לעיקול ראשי להטיל עיקול על נכסיו של החייב בכל רחבי שוויץ סעיף 271 פסקה 1 בחוק SchKG)¹².

4. תנאים מוקדמים נוספים לצורך ההליך

¹⁰ מקומן של תביעות חוב הינן באופן עקרוני במקום מושבו של החייב, אשר נגדו הוטל עיקול. אם מקום מושבו/מקום מגוריו של זה האחרון הינו מחוץ לגבולות המדינה, נחשבות תביעות החוב של החייב, אשר נגדו הוטל עיקול, כמצויות במקום מושבו של החייב שהינו צד שלישי (למשל בנק בשוויץ). BGE 140 III 512.

¹¹ BISchK 2015,76f.

¹² הסמכות לתת צווי עיקול בכל רחבי שוויץ מהווה את אחד החידושים המרכזיים, אשר הונהגו באמצעות סדר הדין האזרחי ו-LugÜ נכון ל-1 בינואר 2011. את השאלה, איזה בית משפט מוסמך לעניין העיקול, יש להקפיד להפריד מהשאלה, אלו סמכויות יש לבית המשפט המופקד על העיקול (אשר הינו בעל סמכות שיפוט מקומית) (הסמכות לתת צווי עיקול בכל רחבי שוויץ).

בחוק SchKG, הליך מימוש עיקול בדרך שיפוטית). אם כבר קיים מסמך אכיף⁴, הנקיטה בהליך המשפטי מתבצעת באמצעות גבייה בהוצאה לפועל וכן באמצעות דחייה סופית של התנגדות משפטית (סעיף 81 בחוק SchKG). אם קיימת הכרה בחוב, הרי שהנקיטה בהליך משפטי יכולה להתבצע באמצעות גבייה בהוצאה לפועל וכן באמצעות דחייה זמנית של התנגדות משפטית (סעיף 82 בחוק SchKG). אם לא קיים מסמך זמני או סופי בדבר דחיית התנגדות משפטית, מתבצעת הנקיטה באמצעים משפטיים בדרך של תביעה רגילה על פי התקנות בפני בית המשפט הממלכתי או בית הדין לבוררות המוסמך אשר בפנים המדינה או מחוץ לגבולות המדינה (סעיף 79 בחוק SchKG). סוג ההליך המשפטי הפשוט ביותר (הראשון), הינה תמיד פתיחה בגבייה באמצעות הוצאה לפועל במקום גבייה של ההוצאה לפועל, וזאת בהתאם לסעיף 46 ואילך בחוק SchKG)⁵.

הליך עיקול מוצלח מסתיים באמצעות מימוש וחלוקה של הנכסים המעוקלים (תוך הכללתם של נושים אפשריים אחרים), לאחר שהנושה אשר עברו מתבצע העיקול הגיש מבעוד מועד את הבקשה להמשיך בהליך, וזאת לאחר הסרה סופית של ההתנגדות להליך ההוצאה לפועל (סעיף 88 בחוק SchKG). אולם, עיקול איננו מעניק לנושה, אשר עברו מתבצע העיקול, כל זכות קדימה ביחס לנכסים המעוקלים (סעיף 281 פסקה 3 בחוק SchKG)⁶.

ניתן להגיש בקשת עיקול מחדש בכל עת, ככל שזו איננה מבוססת על מסכת עובדתית זהה לחלוטין כמו בבקשת עיקול קודמת⁷.

התוצאה של בקשת עיקול מוצלחת איננה מצב, בו הנושה, אשר עברו מבוצע העיקול, מיועד באופן מידי בנוגע לשאלה, האם נכסיו של החייב, אשר נגדו הוטל העיקול (לרוב יתרות זכות בבנק) יכלו להיות למעוקלים. חובת

⁴ פסק דין, בפנים המדינה או מחוץ לגבולות המדינה, של בית משפט ממלכתי או בית דין לבוררות, כמו גם הסכמי פשרה שיפוטיים, מסמך ציבורי אכיף, צוים של רשויות מנהליות שוויצריות, סעיף 80 בחוק SchKG.

⁵ בפרט, סעיף 52 בחוק SchKG.

⁶ השווה את שני החריגים בסעיף 281, פסקה 1 (הצטרפות זמנית לעיקול) ובפסקה 2 בחוק SchKG (כיסוי הוצאות).

⁷ BGE 138 III 382 (=BGE) החלטת בית המשפט הפדראלי

⁸ 17.1.2011, 5A_672/2010, No. 86 = BGer, Pra 2011, No. 86

משמע הדבר הינו, שהנושה, אשר עברו מבוצע העיקול, חייב לפתוח בהליך משפטי לפני שהוברר האם ניתן היה בפועל לעקל נכסים, החלטות של בית המשפט הפדראלי BGE 129 III 599 = הפרקטיקה של בית המשפט העליון - Pra 2004, No. 102.

⁹ שנוי במחלוקת, האם במסגרת תחום היישום של LugÜ, נקיטה בהליך משפטי במקום הימצאותם של הנכסים הינה קבילה ומותרת.

עלויות ההון וריביות הפיגורים (התחלה, מהלך התפתחות הריביות, גובה הריביות) צריכות להיכלל בבקשת העיקול. במסגרת הנקיטה באמצעים משפטיים בדרך של גבייה, כבר לא ניתן להגדיל יותר את גובה בקשת העיקול (למשל בריבית) במקום בו מתבצעת הגבייה באמצעות הוצאה לפועל של הנכסים (סעיף 272 פסקה 1 בהשוואה עם סעיף 52 בחוק SchKG)¹⁶.

בקשת העיקול איננה יכולה להיות מובטחת באמצעות נכסים (סעיף 271 פסקה 1 בחוק SchKG). במקרה שכבר קיים שעבוד חפצי (lien in rem), הרי שלנושה אשר עברו מוטל העיקול אין כל זכאות, בגובה המשכון, לבטוחה נוספת. הביטוי "משכון" מפורש בדרך של פירוש מרחיב¹⁷.

2. סיבת העיקול

החוק מונה באופן סופי וממצה שש סיבות עיקול בסעיף 272 פסקה 1 בחוק SchKG). סיבת עיקול יחידה חייבת להיות מאומתת באמצעות ראיות לכאורה. סיבות העיקול השכיחות ביותר הינן "עיקול לתושב זר" ועיקול אשר נסמך על מסמך סופי בדבר דחיית התנגדות משפטית (סעיף 271 פסקה 1 מספר 4 ו-6 בחוק SchKG).

העיקול לתושב זר מניח מראש, שלא ניתן לגבות בשוויץ את החוב מהחייב אשר נגדו הוטל העיקול, כלומר כי, בהתאם לסעיף 46 ואילך בחוק SchKG, לא קיים כל מקום לגבייה באמצעים משפטיים (סעיף 271 פסקה 1 מספר 4 בחוק SchKG)¹⁸. באופן מצטבר נדרש בזאת, שדרישת העיקול או תציג ייחוס מספיק לשוויץ, או שהחוב יסתמך על הכרה בחוב. ה"ייחוס המספיק לשוויץ" איננו מפורש בדרך של פירוש מצמצם¹⁹.

העיקול המופיע במסמך המשפטי מניח מראש, שדרישת העיקול מובחנת ומזוהה באמצעות מסמך סופי בדבר דחיית התנגדות משפטית (פסק דין מפנים המדינה או מחוץ לגבולות המדינה, פסק מאת בית דין לבוררות, הסכם פשרה שיפוטי, מסמך ציבורי אכיף²⁰, צו

בהליך הנוגע לעיקול חייבים להיות מאומתים באמצעות ראיות לכאורה התנאים המוקדמים הכלליים להליכים, כגון הכשירות לתבוע ולהיתבע וכן הכשירות לנהל הליך משפטי, כמו בכל הליך (סעיף 66 ואילך בסדר הדין האזרחי [ZPO]). אז רשאי בית המשפט המופקד על העיקול לגבות מקדמה להוצאות המשפט (סעיף 98 בחוק ZPO).

ג. תנאים מוקדמים מהותיים

1. העלאת דרישת עיקול

החוק מונה שלושה תנאים מוקדמים לאישור העיקול, אשר חייבים להתמלא באופן מצטבר: דרישת עיקול, סיבת עיקול, והימצאות נכסים בידי החייב (סעיף 272 פסקה 1 בחוק SchKG).

הנושה חייב לאמת באמצעות ראיות לכאורה דרישת עיקול נגד החייב¹³. הנושה, אשר עברו מוטל עיקול, הינו בעל זכות עמידה בדין הזכאי לתבוע והוא העותר, ואילו החייב, אשר נגדו מוטל העיקול, זכאי להיתבע והוא המשיב לעתירה.

אם תביעת חוב נזקפת לזכותם של שני אנשים או יותר (למשל נושים ביחד ולחוד, שותפות פשוטה), הרי שאִלה מהווים יחדיו את העותרים. אם דרישת העיקול מופנית נגד שני חייבים ביחד ולחוד, הרי שבקשת עיקול נפרדת חייבת להיות מוגשת נגד כל חייב ראשי שכזה¹⁴.

תביעת החוב כפופה לדין אשר נבחר על ידי הצדדים, או לדין אשר נקבע בהתאם להסדרי המשפט הבינלאומי הפרטי. הנושה, אשר עברו מוטל העיקול, חייב לתאר את הדין הזר בבקשת העיקול בקווי מתאר תמציתיים¹⁵.

דרישת העיקול חייבת להיות כזאת שחל מועד הפירעון הנוגע לה (סעיף 271 פסקה 1 בחוק SchKG). כאשר סיבת העיקול הינה היעדר מקום מגורים קבוע וסכנת בריחתו של החייב (סעיף 271 פסקה 1 מספר 1 ו-2 בחוק SchKG), העיקול מביא לידי מצב, בו חל מועד הפירעון הנוגע לדרישת העיקול.

¹³ כמו בכל הליך תביעת חוב, ניתן לפעול באופן מפורש בהתאם לעיקרון "מי רוצה מה ממי וממה".

¹⁴ BGE, 5A_712/210, 2.2.2011.

¹⁵ BGE ;BGer,5P.355/2006, 8.11.2006 = Pra 2007 No. 47

¹⁶ III 456 = Pra 2015 No. 36. אם בבקשת העיקול נסמכת

על תביעת חוב אשר הוכרעה בבית משפט אשר מחוץ

לגבולות המדינה, הרי שהדין הזר כבר לא חייב יותר להיות

מתואר. במקרה של פסק חוץ, עולה יותר מכך השאלה, על

פי אלה כללים ניתן להכיר בו ולאכופ אותו בשוויץ.

¹⁷ במקרה של נקיטת אמצעים משפטיים במקום

המושב/במקום המגורים של החייב, יכולה בבקשת הגבייה

לכלול תביעת חוב גבוהה יותר מאשר בבקשת העיקול,

וזאת מכיוון שמיקום הגבייה נתון באופן שאינו תלוי באישור קודם של העיקול. ואולם, הטלת העיקול תתבצע רק בגובה דרישת העיקול שצוה במקור על ידי בית המשפט המופקד על העיקול, כולל ריביות.

¹⁸ משכון של בעל מלאכה בתחום הבנייה, אשר נרשם

באופן זמני, איננו מהווה שעבוד חפצי בהתאם לסעיף

271, פסקה 1 ב-SchKG; ZR 2016, מס' 49.

¹⁹ הלאום של החייב איננו משחק כל תפקיד, וכך גם

השאלה, היכן והאם מצוי מקום מושב/מקום מגוריו.

²⁰ BGE 123 iii 494.

²⁰ BGE 137 iii 87 ff.

מאת רשות מנהלית שוויצרית, סעיף 271 פסקה 1 מספר 6 בחוק SchKG.²¹

בפרקטיקה, סיבות העיקול מסעיף 271 פסקה 1 בחוק SchKG בעניין היעדר מקום מגורים קבוע בפנים המדינה או מחוץ לגבולות המדינה (מספר 1), בעניין סכנת בריחתו של החייב (מספר 2), בעניין החייב תוך כדי נסיעת מעבר (מספר 3) וכן קיומו של חייב עם תעודה בדבר הפסד (מספר 5) הן נדירות.

3. נכסיו של החייב

נכסיו של החייב יכולים להיות, למשל, תביעות חוב של החייב, בפרט אלו אשר מול בנק, חלקים יחסיים בירושות, תביעות זכאות לשכר, מגרשים, כולל דמי שכירות, מניות, תכשיטים, כלי רכב, יצירות אומנות וכו'.

כל דבר אשר ניתן למשכון גם ניתן לעיקול (סעיף 275 בחוק SchKG). עיקולים הכרוכים בעריכת חיפושים, כלומר בקשות עיקול אשר אינן מפורטות די הצורך, אינן קבילות (למשל, עיקול בכל הבנקים בציריך). עיקולים על פי סוגי דברים, כלומר עיקולים אשר בהם הנכסים נקבעים ומוגדרים רק על פי סוג הדברים, אולם כאשר ברור מיהו החייב שהינו צד שלישי (למשל בנק כלשהו), הינם קבילים.²²

4. ראיות לכאורה

כל התנאים המוקדמים לאישור העיקול, דרישת העיקול, סיבת העיקול ונכסיו של החייב, אשר נגדו הוטל עיקול, חייבים להיות מאומתים באמצעות ראיות לכאורה סעיף 272 בחוק SchKG). האימות באמצעות ראיות לכאורה מוכוון על פי הפסיקה אודות אימות באמצעות ראיות לכאורה, למשל בהתאם לסעיף 82 בחוק SchKG), סעיף 261 בסדר הדין האזרחי [ZPO] וכו'.²³ מבחינה עובדתית מדובר בהליך המתנהל בעזרת תיקי מסמכים.²⁴

הסטנדרט הראייתי מתייחס להליך אישור העיקול (בקשת העיקול, התנגדות לעיקול, הליך בנוגע לערבות לעיקול), כולל הליכי ערעור. אין הוא תקף בהליכים אחרים אשר קשורים בעיקול, למשל הליך למימוש העיקול

בדרך משפטית באמצעות תביעה רגילה, הליך ערעור נגד צווים של לשכת ההוצאה לפועל, הליך ערעור מנהלי או הליך פיצויים לאחר עיקול אשר בוטל.

בפרקטיקה, מוצבים תנאים מוקדמים פחות מחמירים בכל הנוגע לאימות קיומם של נכסים באמצעות ראיות לכאורה מאשר ביחס לשני התנאים המוקדמים האחרים, כלומר ביחס לדרישת העיקול וסיבת העיקול.²⁵

אם העיקול נסמך על מסמך משפטי מתוך תחום ביישום של LugÜ, הרי שבהתאם ל-SchKG אימות באמצעות ראיות לכאורה איננו נחוץ, די בציון מאומת של נכסים (אשר נגזר מתוך האמנה הממלכתית)²⁶.

ד. נושאים נוספים הנוגעים לעיקול

1. ערבות לעיקול

בית המשפט המופקד על העיקול רשאי, מתוקף תפקידו, בעת אישור העיקול או במסגרת התנגדות לעיקול, בעקבות בקשתו של החייב אשר נגדו הוטל עיקול, להעניק את אישור העיקול בכפוף לתנאי, שהנושה אשר עבורו מוטל העיקול ימציא בטוחה בידי בית המשפט המופקד על העיקול (ערבות עיקול), למקרה שהחייב אשר נגדו הוטל עיקול (או צד שלישי) יסבול מזקק עקב עיקול בלתי מוצדק (סעיף 273 פסקה 1 בחוק SchKG).

ערבות לעיקול בדרך כלל איננה מוטלת, אם הנושה מבסס את דרישת העיקול שלו על מסמך אכיף.²⁷

אם העיקול נסמך על מסמך משפטי מתוך תחום היישום של LugÜ, הטלתה של ערבות לעיקול - מאחר וזו מנוגדת לאמנה הממלכתית - איננה קבילה.

כל עיקול (בלתי מוצדק) אשר בוטל הינו בלתי חוקי, והוא עשוי להביא לידי חובת מתן פיצויים.²⁸

2. הכללתם של צדדים שלישיים

בדיני ההוצאה לפועל בכפייה תקף העיקרון, שרק נכסיו של החייב נכללים בהוצאה לפועל בכפייה. ואולם, באופן חריג מעוקלים (גם)

²⁴ Pra 2013 = BGE 138 III 636 מס' 38
²⁵ OGer, ZH, PS120035, 20.4.2012; ניתן לשלוח זאת ב-
www.arrestpraxis.ch - החלטות אודות סעיף 272, פסיקה

1 בחוק SchKG.

²⁶ OGer, ZH, PS120081, 18.5.2012; ניתן לשלוח זאת ב-
<www.arrestpraxis.ch>, החלטות אודות סעיף 272,

פסיקה 1 בחוק SchKG.

²⁷ BGer, 5A_225/2009, 10.9.2009.

²⁸ BGE 139 III 93.

²¹ ניתן לפיכך לבסס עיקול על פסק דין שוויצרי אכיף, מבלי שנפתח לפני כן הליך הגבייה. מדובר בזאת באחד מהחידושים המרכזיים, אשר הונהגו באמצעות סדר הדין האזרחי של הקונפדרציה השוויצרית וכן באמצעות LugÜ (Lugano Convention). פסק דין של בית דין גבוה שוויצרי הינו אכיף, וניתן לבקש עיקול ללא קשר לשאלה, האם הופנה בזאת ערעור על פסק הדין לבית המשפט הפדראלי.

סעיף 103, פסיקה 1 ב-BGG.

²² BGE 142 III 291.

²³ BGer, 5P.248/2002, 18.09.2002 = Pra 2003 No. 71

נכסים של צדדים שלישיים, ככל שנתונים התנאים המוקדמים לאכיפת חביונות²⁹.

בעת הגשתה של בקשת העיקול, צדדים שלישיים אלה אינם כשירים להיתבע, אבל לאחר מכן הם זכאים להגיש בשמם הם התנגדות לעיקול (סעיף 278 פסקה 1 בחוק SchKG), והם הופכים על ידי כך לצד בהליך ההתנגדות לעיקול.

3. בסיסים משפטיים אחרים לעיקולים

בסקירה זו לא כלולים הליכי עיקול מתוקף המשפט הציבוריים, או כאלה הנסמכים על המשפט הבינלאומי הציבורי (עיקול על ידי מדינות)³⁰.

ה. אכיפת עיקול

אישור העיקול מתבצע על ידי בית המשפט, ואילו אכיפת העיקול, לעומת זאת, על ידי לשכת הוצאה לפועל (XGH; 275 בחוק SchKG). בבקשה לסעד משפטי, על כן, באופן עקרוני לא נחוצות כל בקשות ביחס לביצוע האכיפה של העיקול. בית המשפט נותן את צו העיקול על תוכנו הנדרש, וממציא אותו לשם אכיפה לידי לשכת הוצאה לפועל המוסמכת (סעיף 274 בחוק SchKG).

לשכת הוצאה לפועל קובעת גבול להקפאת נכסים, ומעקלת כמה שנראה לה, על פי הצפוי, כהכרחי על מנת להיפרע מהנושה, אשר עבורו מוטל עיקול, בתוספת ריביות ועלויות (סעיף 275 בהשוואה עם סעיף 97 בחוק SchKG).

עקב סמכותו של בית המשפט המופקד על העיקול, הקיימת מ-1.1.2011, להטיל עיקול על נכסיו של החייב, אשר נגדו הוטל העיקול, בכל רחבי שוויץ, מועלית השאלה, האם בית המשפט המופקד על העיקול ראוי להטיל על לשכת הוצאה לפועל ראשית ומובילה לתאם את אכיפת העיקול בדרך של סיוע משפטי, בכל רחבי שוויץ, עם לשכות ההוצאות לפועל האחרות המעורבות, וכן להנפיק תעודת עיקול אחת ויחיד, או האם בית המשפט המופקד על העיקול חייב להטיל על לשכות הוצאה לפועל ספציפיות לאכוף את העיקול של נכסי החייב, אשר נגדו הוטל עיקול, המצויים בתחום סמכות הגבייה שלהן. בתי

משפט שונים מורים על אכיפת העיקול באמצעות לשכת הוצאה לפועל ראשית מובילה, אולם השאלה בכל אופן עדיין לא הוכרעה על ידי בית המשפט הגבוה של הקנטון³¹.

כדאי, על כן, להגיש במסגרת בקשת העיקול את הבקשה הפרוצדורלית, שאכיפת העיקול תתבצע, בדרך של סיוע משפטי, באמצעות לשכת הוצאה לפועל ראשית מובילה, מייד עם עיקול הנכסים, אשר מצויים בתחומי סמכות גבייה של לשכות שונות.

ו. כתב מגן

החייב, אשר רוצה להתגונן מראש מפני הליך עיקול המאיים עליו, רשאי להגיש כתב מגן לידי כל בית משפט, אשר יש לו סמכות שיפוט מקומית (סעיף 270 פסקה 1 בסדר הדין האזרחי [ZPO]).

II. בקשת עיקול

א. בקשת עיקול בהתאם לחוק SchKG

הכוונה ב"בקשות עיקול בהתאם לחוק SchKG" הינה לבקשות עיקול, אשר בה דרישת העיקול נסמכת על פסק דין שניתן בפנים המדינה, או מסמך ציבורי שנערך בפנים המדינה.

בקשה לסעד המשפטי של אישור עיקול עשויה להתנסח כדלקמן:³²

יש לעקל את הנכסים הבאים של החייב, אשר נגדו הוטל עיקול, והכל ככל שהוא ניתן לעיקול עד לכיסוי בקשת העיקול בסך פרנקים שוויצריים בתוספת ריבית בשיעור של ...% וכן ההוצאות:

א. כל נכסיו של החייב, אשר נגדו הוטל עיקול, בפרט תביעות חוב, יתרות זכות בחשבון עובר ושב ומזומנים במטבע הנהוג בפנים המדינה ומחוץ לגבולות המדינה, כמו גם ניירות ערך, פיקדונות, מתכות אצילות, נכסים אחרים וכן כל

באכיפת עיקול בכל רחבי שוויץ", AJP 2015, 1122 ff (בצרפתית): ניקולה ז'נדין, "תמונת מצב לעניין עיקול לאור אמנת לוגאנו", SJ 2017 II 27 ff; השווה BISchK 2015, 248 ff.

³² אין זה משחק כל תפקיד, על אילו סיבת עיקול בסעיף 271, פסקה 1, סעיפים קטנים 1-6 בחוק SchKG נסמך העיקול.

²⁹ BGer, 5A_225/2009, 10.9/2009; עצם עובדת הזהות הכלכלית בין החייב, אשר נגדו הוטל עיקול, ובין הצד השלישי (למשל חברה השייכת לו) אינה מספיקה; נדרשת בנוסף לכך גם התנהלות שהינה עיוות דין.

³⁰ בפרט דיני מיסים, המשפט הפלילי, אמנות סחר בינלאומיות.

³¹ למשל בית המשפט המחוזי בציריך [BezGer]; השווה פליקס ק. מאייר-דיטרלה/רמו קרסטאני, "הסמכות

תביעות זכאות לשחרור מתוקף חוזה פיקדונות ויחסי נאמנות, בפרט בחשבון מס' ... , אשר רשום על השם ו/או תחת מספר ו/או תחת הכינוי של החייב, אשר נגדו הוטל עיקול, בבנק XY (כתובת מדויקת).

ב. נכס המקרקעין (כתובת מדויקת), גיליון מס' ... במרשם המקרקעין, רישום קרקעות מס' ...

ג. יצירת פיסול אחת (1) (תיאור מפורטת) בנכס המקרקעין (תיאור מפורטת).

ד. כלי רכב (תיאור מפורטת), לוחית של ציריך (ZH) ...

באשר לאכיפת עיקול באמצעות לשכת הוצאה לפועל מובילה ראשית, השווה סעיף I. ה' בסוף.

בקשת עיקול במטבע זר חייבת להיות מומרת לפרנקים שוויצרים, במסגרת בקשת העיקול (סעיף 67 פסקה 1 מספר 3 בחוק SchKG)³³. אם העיקול מבוצע בדרך משפטית באמצעות הגשת תביעה רגילה (סעיף 279 פסקה 1 בחוק SchKG), ואם הדרישה מתנסחת כתשלום במטבע אחר, התביעה הרגילה חייבת להתנהל באותו המטבע.

אם בקשת העיקול נדחית באופן מלא או חלקי, לרשות הנושה אשר עבורו מוטל העיקול עומדת האפשרות להתנגד באמצעות הגשת ערעור (סעיף 309 אות (ב) מספר 6 בהשוואה עם סעיף 319 אות (א) בסדר הדין האזרחי [ZPO]³⁴.

ב. בקשת עיקול בכפוף ל- LugÜ

הכוונה בבקשות עיקול בכפוף ל- LugÜ הינה בקשות עיקול, אשר נסמכות על החלטה שניתנה מחוץ לגבולות המדינה או על מסמך ציבורי שנערך מחוץ לגבולות המדינה מתחום היישום של LugÜ. בעת ניסוח הבקשה לסעד משפטי, יש לבחון מראש, האם ההחלטה שניתנה מחוץ לגבולות המדינה (או המסמך הציבורי אשר נערך מחוץ לגבולות המדינה) הוכרז כבר בשוויץ כאכיף³⁵. אם זה המקרה, די בבקשת עיקול פשוט בכפוף לחוק SchKG.

אם לא בוצעה עדיין כל הכרזה בעניין אפשרות האכיפה, עולה השאלה האם ההחלטה אשר ניתנה מחוץ לגבולות המדינה

חייבת להיות מוכרזת מראש כניתנת לאכיפה, ולפיכך היא תיחשב למסמך סופי בדבר דחיית התנגדות משפטית (סעיף 271 פסקה 3 בחוק SchKG), או שמא די בהכרזה (נלווית) בדבר אפשרות האכיפה כשאלה מקדמית. השאלה עדיין לא הוכרחה על ידי בית המשפט הפדראלי מסגרת הליך, אשר בו שאלה זו הייתה נושא מרכזי. בית המשפט הפדראלי הסביר ופירט במקרה אחד, אשר בו הוערכו ונשפטו שאלות שונות בנוגע לאכיפה של תביעות חוב מתוקף פסק בוררות שניתן מחוץ לגבולות המדינה, שבמקרה של עיקולים בכפוף ל- LugÜ בהתאם לסעיף 271 פסקה 3 בחוק SchKG נחזה פתרון אחר, ושחייבת להינתן החלטה מראש בדבר הכרזה על אפשרות אכיפה³⁶. הפרקטיקה בציריך מוכוונת על פי החלטה זו של בית המשפט הפדראלי, אולם היא מחשיבה אותו כמוטעה³⁷.

הוכחתה של אפשרות האכיפה מומצאת באמצעות אישור בהתאם לסעיף 41 בהשוואה עם סעיף 53 ואילך באמנת לוגנו [LugÜ]. בית המשפט המופקד על העיקול רשאי לבחון רק אישור זה, אבל לא תנאים מוקדמים נוספים.

בקשה לסעד המשפטי שהינו אישור עיקול עשוי להתנסח כדלקמן:

1. יש להכריז על פסק הדין של בית המשפט המחוזי ... מתאריך ... (הליך משפטי מס' ...) כאכיף.

2. יש לעקל את הנכסים הבאים של החייב, אשר נגדו הוטל עיקול, הכל כל שניתן לעיקול עד לכיסוי דרישת העיקול בסך ... פרנקים שוויצריים בתוספת ריבית בשיעור של ...% החל מ-... (תאריך) וכן ההוצאות:

א. כל נכסיו של החייב, אשר נגדו הוטל עיקול, בפרט תביעות חוב, יתרות זכות בחשבון עובר ושב ומזומנים במטבע הנהוג בפנים המדינה ומחוץ לגבולות המדינה, כמו גם ניירות ערך, פיקדונות, מתכות אצילות, נכסים אחרים וכן כל תביעות זכאות לשחרור מתוקף חוזה פיקדונות ויחסי נאמנות, בפרט בחשבון מס' ..., אשר רשום על השם ו/או תחת

העיקול, אם הנושה, אשר עבורו מוטל העיקול, לא הגיש כל בקשה מפורשת להכרזה בדבר אפשרות אכיפה, בית המשפט הפדראלי לא היה חייב לבחון (עקרון ההכרעה השיפוטית במשפט האזרחי על פי התנהלות הצדדים, סעיף 58 בסדר הדין האזרחי [ZPO]).
37 ZR 2015 מספר 79 בתקנות תכנון ערים אזרחיות [ZR]

33 Pra 2012 No. 66 = BGE 137 III 623
34 Pra 2013 No. 56 = BGER, 5A_508/2012, 28.8.2012

35 כתב אמנה

36 Pra 2013 No. 69, E.4.5.2 = BGE 139 III 135 את השאלה כיצד חייב להכריע בית המשפט המופקד על

- אישור עיקול: הליך מקוצר (סעיף 251 אות (א) בסדר הדין האזרחי [ZPO].
- ביצוע עיקול בדרך של הליך משפטי, באמצעות דחייה זמנית או סופית של התנגדות משפטית: הליך מקוצר סעיף 251 אות (א) בחוק SchKG).
- ביצוע עיקול בדרך של הליך משפטי, בדרך של הגשת תביעה רגילה: הליך רגיל או מפושט (סעיף 219 ואילך בסדר הדין האזרחי [ZPO], סעיף 243 ואילך בסדר הדין האזרחי [ZPO].⁴⁰
- ביצוע עיקול בדרך של הליך משפטי, באמצעות הליכים בבית דין לבוררות: תקנות הבוררות הישומות.

III. חובות זהירות החלות על עורכי הדין

א. תנאים מוקדמים לעיקול, הליכים

הליכי עיקול עלולים להיות להפוך למאוד נרחבים, יקרים ומסובכים, וכן להביא, לצד הנקיטה בצעד המשפטי של העיקול עצמו, להליכים נוספים שונים יחד עם אפשרויות הערעור בהתאמה (הליך התנגדות לעיקול, הליך ערעור בכפוף לחוק SchKG, הליך ערעור מנהלי). לצד החובות הכלליות למתן הבהרות אל מול הצדדים להליך המשפטי בעניין התנאים המוקדמים לאישור העיקול, יש מקום למתן הבהרות ספציפיות בנוגע לדיני עיקולים.

ב. חובת מימוש ההליך המשפטי

כל עיקול חייב להתמש באמצעות הליך משפטי, כלומר הנכסים המוקפאים והמופקעים חייבים בסופו של דבר להימסר לצורך מימוש בהתאם לדיני ההוצאה לפועל בכפייה. פרקי הזמן, לרוב של עשרה ימים, הינם קצרים, וקיימת חובה, בהתאם להסכמה המשפטית, להגיש תביעות או לפתוח בהליכי בוררות מחוץ לגבולות המדינה (סעיף 279 ב-SchKG). הדבר עלול להפוך לכרוך במשאבים רבים וגם יקר.

ג. הסיכון בפיצויים

במקרה של עיקול מאושר, ייתכן שחייב, אשר נגדו הוטל עיקול, לא יחזיק יותר ברשותו, למשל חשבונות בנק שלו בגובה הסכום אשר עוקל על ידי לשכת ההוצאה לפועל. אם העיקול יתגלה מאוחר יותר כבלתי מוצדק

מספר ו/או תחת הכינוי של החייב, אשר נגדו הוטל עיקול, בבנק XY (כתובת מדויקת).

ב. נכס המקרקעין (כתובת מדויקת), גיליון מס' ... במרשם המקרקעין, רישום קרקעות מס' ...

ג. יצירת פיסול אחת (1) (תיאור מפורטת) בנכס המקרקעין (תיאור מפורטת).

ד. כלי רכב (תיאור מפורטת), לוחית של ציריך (ZH) ...

פרט לכך, השווה סעיף II. א'.

ג. בקשת עיקול בהתאם למשפט הבינלאומי הפרטי [IPR]

הכוונה בבקשות עיקול בהתאם למשפט הבינלאומי הפרטי הינה בקשות עיקול, אשר נסמכות על החלטה אשר ניתנה מחוץ לגבולות המדינה, או על מסמך ציבורי שנערך מחוץ לגבולות המדינה, וזאת מחוץ לתחום היישום של LugÜ. בהתאם לפרקטיקה של בית המשפט הפדראלי, בית המשפט המופקד על העיקול רשאי לבחון, כשאלה מקדמית (כעניין נלווה), את ההכרזה על אפשרות האכיפה³⁸.

הבקשה לסעד משפטי מקבילה, לפיכך, לזו אשר במסגרת בקשת עיקול בכפוף לחוק SchKG (סעיף II. א')

ד. בקשת עיקול הנסמכת על פסקי בוררות

מעמדו של פסק בוררות אשר ניתן בפנים המדינה מושווה ומזוהה לפסק דין אשר ניתן בפנים המדינה סעיף 387 בסדר דין האזרחי [ZPO] בהשוואה עם סעיף 80 בחוק SchKG). בית המשפט המופקד על העיקול רשאי לבחון, כשאלה מקדמית (כעניין נלווה) את הכרזתם כאכיפים של פסקי בוררות שניתנו מחוץ לגבולות המדינה³⁹.

הבקשה לסעד משפטי מקבילה, לפיכך, לזו אשר במסגרת בקשת עיקול בכפוף לחוק SchKG (סעיף II. א')

א. הליכים

ביחס להליך, תקפות נקודות המפתח הבאות:

⁴⁰ באופן תיאורטי, ניתן לחשוב על נקיטת צעדים משפטיים באמצעות הגשת תביעה להענקת סעד שיפוטי במקרים ברורים, וזאת בהתאם לסעיף 257 בסדר הדין האזרחי.

³⁸ BGE 139 III 135 = Pra 213 No. 69; סעיף 25 ואילך ב-IPRG, סעיף 149 ב-IPRG
³⁹ BGE 139 III 135 = Pra 2013 No. 69; סעיף IV (ו) באמנה מ-10 ביוני 1958 בדבר הכרה בפסקי בוררות שניתנו מחוץ לגבולות המדינה ובדבר אכיפתם (SR.0.277.12).

אל גובה דרישת העיקול. אם צד שלישי הוא התובע, הרי ששווי נכסיו הכלולים בעיקול יהא קובע.⁴³

ה. פסקי דין שוויצריים אכיפים

החל מ-1 בינואר 2011 לבקש הטלת עיקול נגד חייב, אשר מקום מושבו/מקום מגוריו הינו בשוויץ, לפני שהחל בגבייה באמצעים משפטיים, וזאת ככל שתביעת החוב נסמכת על פסק דין אכיף או על מסמך ציבורי אכיף. כל פסק דין של בית משפט גבוה של הקנטון הינו אכיף (סעיף 103 פסקה 1 בקודקס האזרחי [BGG]). מוטב היו עושים עורכי הדין המעורבים בהליך, אם כבר במהלך משפט רגיל שוטף הם היו מצביעים בפני נושים על אפשרות זאת, ובפני חייבים, על סיכון זה.

עיקול פריטי רכוש במקום המושב/במקום המגורים של החייב איננו מוליך למימוש המועדף על ידי הנושה, אלא לעיקול בהוצאה לפועל, או לחילופין לפשיטת רגל. בפועל מבטיח הנושה, אשר עבורו מוטל העיקול, השגת נכסים של החייב לטובת כל הנושים האחרים.⁴⁴

(העיקול יבוטל בהליך התנגדות לעיקול, או שהוא לא ימומש באמצעים משפטיים, או שהנושה, אשר עבורו מוטל העיקול, ייצא מופסד בהליך מימוש הצעד המשפטי), יהפוך הנושה, אשר עבורו מוטל העיקול, לחייב במתן פיצויים (סעיף 273 פסקה 1 בחוק SchKG). במקרה שהוא המציא ערבות לעיקול, היא תשמש כבסיס לפיצוי החייב אשר נגדו הוטל העיקול. סעיף 273 בחוק SchKG מהווה אחריות מוקפדת לנשיאה בתוצאות.⁴¹

ד. הוצאות, פיצוי

אגרת בית המשפט בהליך אישור עיקול מוכוונת בהתאם לתקנת האגרות (GebV) בחוק SchKG. ההוצאות בגין אישור העיקול עומדות על 2.000 פרנקים שוויצריים לכל היותר (ערכאה ראשונה) ו-3.000 פרנקים שוויצריים (ערכאה שנייה); סעיף 48 ו-61 בתקנת האגרות (GebV) בחוק SchKG. אם מתקבלת החלטה בדבר ההכרזה על אפשרות האכיפה (רק) כשאלה מקדמית, נזקפת בזאת רק האגרה בגין אישור העיקול.

אגרת בית המשפט בגין ההכרזה על אפשרות האכיפה מוכוונת באופן סופי, במסגרת תחום היישום של LugÜ, בהתאם לסעיף 52 ב-LugÜ. אי לכך, אין רשות לגברות אגרות מודרגות לפי סכום התביעה. במקרים אחרים (תחום המשפט הבינלאומי הפרטי [IPR]) מוכוונת האגרה בהתאם לתעריף של הקנטון. ואולם, אגרות מוטלות רק אם הוכרע עניין ההכרזה על אפשרות האכיפה בחלק הביצועי של ההחלטה.

במקרה של אישור עיקול, לא מוענק לנושה, אשר עבורו מוטל העיקול, כל פיצוי בגין ההליך, מאחר והחייב אשר נגדו הוטל עיקול לא נטל בכלל חלק בהליך.⁴² ואולם, פיצויים על ההליך המשפטי לפי התעריף של הקנטון נזקפים החל מההליך (האדוורסרי) של התנגדות לעיקול.

סכום התביעה מוערך בהתאם לדין הפדראלי (סעיף 1 אות ג) בהשוואה עם סעיף 91 ואילך בסדר הדין האזרחי [ZPO], והוא מתקבל מתוך מטרתו של הליך העיקול, דהיינו הבטחתה של אכיפה. אם שווי פריטי הרכוש המעוקלים ידוע, הרי שהוא מהווה את סכום התביעה. אם השווי (עדיין) לא ידוע, יש לכוון

⁴³ BGE 139 III 195; BGer, 5A_789/2010, 29.6.2011
BGer, 5A_28/2013, 15.4.2013
⁴⁴ לזכויות המועדפות המעטות של הנושה אשר עבורו מבוצע העיקול, השווא סעיף א.1.

⁴¹ BGE 139 III 93
⁴² אולם בפועל, בעת הכרזת על אפשרות אכיפה בהתאם ל-LugÜ, אשר בעניין, כמו בהליך אישור העיקול, מתקבלת הכרעה באורח חד-צדדי, ללא הכללתו של החייב, מוענקים פיצויים בגין ההליך המשפטי (סעיף 41 ב-LugÜ).